

पाठः 5

संक्षेप रामायणम् - तेलुगु

తపఃస్వాధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్ |
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకిర్మునిపుంజవమ్ ||1||
కో న్వస్మిన్ సామ్ప్రతం లోకే గుణవాన్ కశ్చ వీర్యవాన్ |
ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ సత్యవాక్యో దృఢవ్రతః ||2||
చారిత్రేణ చ కో యుక్తః సర్వభూతేషు కో హితః |
విద్వాన్ కః కః సమర్థశ్చ కశ్చైకప్రియదర్శనః ||3||
ఆత్మవాన్ కో జితక్రోధో ద్యుతిమాన్ కోఽననూయకః |
కస్య బిభ్యతి దేవాశ్చ జాతరోషస్య సంయుగే ||4||
ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం పరం కౌతూహలం హి మే |
మహర్షే త్వం సమర్థోఽసి జ్ఞాతుమేవంవిధం నరమ్ ||5||
శ్రుత్వా చైత్తత్ప్రలోకజ్ఞో వాల్మీకేర్నారదో వచః |

శ్రూయతామితి చామస్త్ర్య ప్రహృష్టో వాక్యమబ్రవీత్ ||6||
 బహవో దుర్లభాశ్చైవ యే త్వయా కీర్తితా గుణాః |
 మునే వక్ష్యామ్యహం బుద్ధ్వా తేర్హ్యుక్తః శ్రూయతాం నరః ||7||
 ఇక్ష్యాకువంశప్రభవో రామో నామ జనైః శ్రుతః |
 నియతాత్మా మహావీర్యో ద్యుతిమాన్ ధృతిమాన్ వశీ ||8||
 బుద్ధిమాన్ సీతిమాన్ వాగ్మీ శ్రీమాఞ్చత్రునిబర్హణః |
 విపులాంసో మహాబాహుః కమ్భగ్రీవో మహాహనుః ||9||
 మహోరస్కో మహేష్వాసో గూఢజత్రురరిన్దమః |
 ఆజానుబాహుః సుశిరాః సులలాటః సువిక్రమః ||10||
 సమః సమవిభక్తాఙ్గః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ |
 పీనవక్షా విశాలాక్షో లక్ష్మీవాఞ్చుభలక్షణః ||11||
 ధర్మజ్ఞః సత్యసన్ధశ్చ ప్రజానాం చ హితే రతః |
 యశస్వీ జ్ఞానసమ్పన్నః శుచిర్వశ్యః సమాధిమాన్ ||12||
 ప్రజాపతిసమః శ్రీమాన్ ధాతా రిపునిషాదనః |
 రక్షితా జీవతోకస్య ధర్మస్య పరిరక్షితా ||13||
 రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా |

వేదవేదాఙ్గతత్వజ్ఞో ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితః ||14||

సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞః స్మృతిమాన్ ప్రతిభానవాన్ |

సర్వలోకప్రియః సాధురదీనాత్మా విచక్షణః ||15||

సర్వదాభిగతః సద్భిః సముద్ర ఇవ సిన్ధుభిః |

ఆర్యః సర్వసమశ్చైవ సదేవై ప్రియదర్శనః ||16||

స చ సర్వగణోపేతః కౌసల్యానన్దవర్ధనః |

ఇవ గామ్భీర్యే ధైర్వ్యేణ హిమవానివ ||17||

విష్ణునా సదృశో వీర్యే సోమవత్ ప్రియదర్శనః |

కాలాగ్నిసదృశః క్రోధే క్షమయా పృథివీసమః ||18||

ధనదేన సమస్త్యాగే సత్యే ధర్మ ఇవాపరః |

తమేవంగుణసంపన్నం రామం సత్యపరాక్రమమ్ ||19||

జ్యేష్ఠం జ్యేష్ఠగుణైర్జ్యుక్తం ప్రియం దశరథః సుతమ్ |

ప్రకృతీనాం హితైర్జ్యుక్తం ప్రకృతిప్రియకామ్యయా ||20||

యావరాజ్యేన సంయోక్తుమేచ్ఛత్ ప్రీత్యా మహీపతిః |

తస్యాభిషేకసంభారాన్ దృష్ట్వా భార్యాఽథ కైక్తయా ||21||

పూర్వం దత్తవరా దేవి వరమేనమయాచత |

వివాసనం చ రామస్య భరతస్యాభిషేచనమ్ ||22||

స సత్యవచనాద్రాజా ధర్మపాశేన సంయతః |

వివాసయామాస సుతం రామం దశరథః ప్రియమ్ ||23||

స జగామ వనం వీరః ప్రతిజ్ఞామనుపాలయన్ |

పితుర్వచననిర్దేశాత్ కౌక్తేయ్యాః ప్రియకారణాత్ ||24||

తం వ్రజంతం ప్రియో భ్రాతా లక్ష్మణోఽనుజగామ |

స్నేహోద్వినయసమ్పన్నః సుమిత్రానన్దవర్ధనః ||25||

భ్రాతరం దయితో భ్రాతుః సౌభ్రాత్రమనుదర్శయన్ |

రామస్య దయితా భార్యా నిత్యం ప్రాణసమా హితా ||26||

జనకస్య కులే జాతా దేవమాయేవ నిర్మితా |

సర్వలక్షణసమ్పన్నా నారీణాముత్తమా వధూః ||27||

సీతాప్యనుగతా రామం శశినం రోహిణీ యథా |

పౌరైర్లనుగతోదూరం పిత్రా దశరథేన చ ||28||

శృంగవేరపురే నూతం గంగాకూలే వ్యసర్జయత్ |

గుహమాసాద్య ధర్మాత్మా నిషాదాధిపతిం ప్రియమ్ ||29||

గుహేన సహితో రామో లక్ష్మణేన చ సీతయా |

తే వనేన వనం గత్వా నదీస్తీర్వా బహూదకాః ||30||

చిత్రకూటమనుప్రాప్య భరద్వాజస్య శాసనాత్ |

రమ్యమావసథం కృత్వా రమమాణా వనే త్రయః ||31||

దేవగంధర్వసంకృతాస్తత్ర తే న్యవసన్ సుఖమ్ |

చిత్రకూటం గతే రామే పుత్రశోకాతురస్తథా ||32 ||

రాజా దశరథః స్వర్గం జగామ విలపన్ సుతమ్ |

గతే తు తస్మిన్ భరతో వసిష్ఠప్రముఖేద్విజ్ఞైః ||33 ||

నియుజ్యమానో రాజ్యాయ నేచ్ఛద్రాజ్యం మహాబలః |

స జగామ వనం వీరో రామపాదప్రసాదకః ||34||

గత్వా తు స మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్ |

అయాచద్ భ్రాతరం రామమార్యభావపురస్కృతః ||35||

త్వమేవ రాజా ధర్మజ్ఞ ఇతి రామం వచోబ్రవీత్ |

రామోఽపి పరమోదారః సుముఖః సుమహాయశాః ||36 ||

న చెచ్ఛత్ పితురాదేశాద్రాజ్యం రామో మహాబలః |

పాదుకే చాస్య రాజ్యాయ న్యాసం దత్త్వా పునః పునః ||37||

నివర్తయామాస తతో భరతం భరతాగ్రజః |

స కామమనవావ్యైవ రామపాదావుపస్పృశన్ ||38||

నన్దిగ్రామేఽకరోద్రాజ్యం రామాగమనకాజ్ఞక్షయా |

గతే తు భరతే శ్రీమాన్ సత్యసన్ధో జితేన్ద్రియః ||39||

రామస్తు పునరాలక్ష్య నాగరస్య జనస్య చ |

తత్రాగమనమేకాగ్రో దణ్డకాన్ ప్రవివేశ హ ||40||

ప్రవిశ్య తు మహారణ్యం రామో రాజీవలోచనః |

విరాధం రాక్షసం హత్వా శరభజ్ఞం దదర్శ హ ||41||

సుతీక్ష్ణం చాప్యగస్త్యం చ అగస్త్యభ్రాతరం తథా |

అగస్త్యవచనాచ్చైవ జగ్రాహౌష్ఠ్యం శరాసనమ్ ||42||

ఖడ్గం చ పరమప్రీతన్తాణీ చాక్షయసాయకౌ |

వసతస్తస్య రామస్య వనే వనచర్తైః సహ ||43||

ఋషయోఽభ్యాగమన్సర్వే వధాయాసురరక్షసామ్ |

స తేషాం ప్రతిశుశ్రావ రాక్షసానాం తదా వనే ||44||

ప్రతిజ్ఞాతశ్చ రామేణ వధః సంయతి రక్షసామ్ |

ఋషీణామగ్నికల్పానాం దణ్డకారణ్యవాసినామ్ ||45||

తేన తత్కైవ వసతా జనస్థాననివాసినీ |

విరూపితా శూర్పణఖా రాక్షసీ కామరూపిణీ ||46||

తతః శూర్పణఖావాక్యాదుద్యుక్తాన్ సర్వరాక్షసాన్ |

ఖరం త్రిశిరసం చైవ దూషణం చైవ రాక్షసమ్ ||47||

నిజఘాన రణే రామస్తేషాం చైవ పదానుగాన్ |

వనే తస్మిన్నివసతా జనస్థాననివాసినామ్ ||48||

రక్షసాం నిహతాన్యాసన్ సహస్రాణి చతుర్దశ |

తతో జ్ఞాతివధం శ్రుత్వా రావణః క్రోధమూర్ఛితః ||49||

సహాయం వరయామాస మారీచం నామ రాక్షసమ్ |

వార్యమాణః సుబహుశో మారీచేన స రావణః ||50||

న విరోధో బలవతా క్షమో రావణ తేన తే |

అనాదృత్య తు తద్వాక్యం రావణః కాలచోదితః||51||

జగామ సహమారీచస్తస్యాశ్రమపదం తదా |

తేన మాయావినా దూరమపవాహ్య నృపాత్మజౌ ||52||

జహార భార్యాం రామస్య గృథం హత్వా జటాయుషమ్ |

గృథం చ నిహతం దృష్టవా హృతాం శ్రుత్వా చ మౌఢిలీమ్ ||53||

రాఘవః శోకసంతప్తో విలలాపాకులేన్ద్రియః |

తతస్తేనైవై శోకేన గృధ్రం దగ్ధ్వా జటాయుషమ్||54||
 మార్గ మాణో వనే సీతాం రాక్షసం సందదర్శ హా |
 కబంధం నామ రూపేణ వికృతం ఘోరదర్శనమ్ ||55||
 తం నిహత్య మహాబాహుర్దదాహ స్వర్గతశ్చ స: |
 స చాస్య కథయామాస శబరీం ధర్మచారిణీమ్ ||56||
 శ్రమణాం ధర్మనిపుణామభిగచ్ఛేతి రాఘవ |
 సోఽభ్యగచ్ఛన్ మహాతేజా: శబరీం శత్రునూదన: ||57||
 శబర్యా పూజిత: సమ్యగ్ రామో దశరథాత్మజ: |
 పంపాతీరే హనుమతా సజ్గతో వానరేణ హా ||58||
 హనుమద్వచనాచ్ఛేవ సుగ్రీవేణ సమాగతః |
 సుగ్రీవాయ చ తత్సర్వం శంసద్ రామో మహాబలః||59||
 ఆదితస్తద్యథావృత్తం సీతాయాశ్చ విశేషతః |
 సుగ్రీవశ్చాపి తత్సర్వం శ్రుత్వా రామస్య వానర: ||60||
 చకార సఖ్యం రామేణ ప్రీతశ్చైవాగ్నిసాక్షికమ్ |
 తతో వానరరాజేన వేర్హానుకథనం ప్రతి ||61||
 రామాయావేదితం సర్వం ప్రణయాద్దుఃఖితేన చ |

ప్రతిజ్ఞాతం చ రామేణ తదా వాలివధం ప్రతి ||62||

వాలినశ్చ బలం తత్ర కథయామాస వానరః |

సుగ్రీవః శక్కితశ్చాసీన్నిత్యం వీర్యేణ రాఘవే ||63||

రాఘవప్రత్యయార్థం తు దున్దుభేః కాయముత్తమమ్ |

దర్శయామాస సుగ్రీవో మహాపర్వతసంనిభమ్ ||64||

ఉత్స్మయిత్వా మహాబాహుః ప్రేక్ష్య చాస్థి మహాబలః |

పాదాఙ్గష్టేన చిక్షేప సమ్పూర్ణం దశయోజనమ్ ||65||

బిభేద చ పునః సాలాన్ సవైక్తేన మహేషుణా |

గిరిం రసాతలం చెన్న జనయన్ ప్రత్యయం తదా ||66||

తతః ప్రీతమనాస్తే న విశ్వస్తః సః మహాకపిః |

కిష్కిన్ధాం రామసహితో జగామ చ గుహాం తదా ||67||

తతోఽగర్జద్ధరివరః సుగ్రీవో హేమపిఙ్గలః |

తేన నాదేన మహతా నిర్జగామ హరీశ్వరః ||68||

అనుమాన్య తదా తారాం సుగ్రీవేణ సమాగతః |

నిజఘాన చ తత్కైనం శరేణైకైన రాఘవః ||69||

తతః సుగ్రీవవచనాద్ధత్వా వాలినమాహవే |

సుగ్రీవమేవ తద్రాజ్యే రాఘవః ప్రత్యపాదయత్ ||70||
 స చ సర్వాన్ సమానీయ వానరాన్ వానరర్షభః |
 దిశః ప్రస్థాపయామాస దిదృక్షుర్జనకాత్మజామ్ ||71||
 తతో గృధ్రస్య వచనాత్ సమ్పాతేర్హనుమాన్ బలీ |
 శతయోజనవిస్తీర్ణం పుష్టవే లవణార్ణవమ్ ||72||
 తత్ర లఙ్కాం సమాసాద్య పురీం రావణపాలితామ్ |
 దదర్శ సీతాం ధ్యాయస్తీమశోకవనికాం గతామ్ ||73||
 నివేదయిత్వాఽభిజ్ఞానం ప్రవృత్తిం వినివేద్య చ |
 సమాశ్వాస్య చ వెదేహీం మర్దయామాస తోరణమ్ ||74||
 పఞ్చ నేనాగ్రగాన్ హత్వా సప్త మన్త్రిసుతానపి |
 శూరమక్షం చ నిష్పిష్య గ్రహణం సముపాగమత్ ||75||
 అస్త్రేణోన్ముక్తమాత్మానం జ్ఞాత్వా పేత్రామహాద్వరాత్ |
 మర్షయన్ రాక్షసాన్ వీరో యన్త్రిణస్తాన్ యదృచ్ఛయా ||76||
 తతో దగ్ధ్వా పురీం లఙ్కామ్ ఋతే సీతాం చ మౌఢీలీమ్ |
 రామాయ ప్రియమాఖ్యాతుం పునరాయాన్ మహాకపిః ||77||
 సోఽభిగమ్య మహాత్మానం కృత్వా రామం ప్రదక్షిణమ్ |

న్యవేదయదమేయాత్మా దృష్టా సీతేతి తత్త్వతః ||78||

తతః సుగ్రీవసహితో గత్వా తీరం మహోదధేః |

సముద్రం క్షోభయామాస శరైర్నాదిత్యసన్నిభైః ||79||

దర్శయామాస చాత్మానం సముద్రః సరితాం పతిః |

సముద్రవచనాచ్ఛైవ నలం సేతుమకారయత్ ||80||

తేన గత్వా పురీం లఙ్కాం హత్వా రావణమాహవే |

రామః సీతామనుప్రాప్య పరాం వ్రీడాముపాగమత్ ||81||

తామువాచ తతో రామః పరుషం జనసంసది |

అమృష్యమాణా సా సీతా వివేశ జ్వలనం సతీ ||82||

తతోఽగ్నివచనాత్సీతాం జ్ఞాత్వా విగతకల్మషామ్ |

కర్మణా తేన మహతా త్సైలోక్యం సచరాచరమ్ ||83||

సదేవర్షిగణం తుష్టం రాఘవస్య మహాత్మనః |

బభౌ రామః సంప్రహృష్టః పూజితః సర్వదేవతైః ||84||

అభిషిచ్య చ లఙ్కాయాం రాక్షసేన్ద్రం విభీషణమ్ |

కృతకృత్యస్తదా రామో విజ్వరః ప్రముమోద హ ||85||

దేవతాభ్యో వరం ప్రాప్య సముత్థాప్య చ వానరాన్ |

అయోధ్యాం ప్రస్థితో రామః పుష్పకేణ సుహృద్-వృతః ||86|
 భరద్వాజాశ్రమం గత్వారామః సత్యపరాక్రమః |
 భరతస్యాన్తికే రామో హనూమంతం వ్యసర్జయత్ ||87||
 పునరాఖ్యాయికాం జల్పన్ సుగ్రీవసహితస్తదా |
 పుష్పకం తత్సమారుహ్య నన్దిగ్రామం యయా తదా ||88||
 నన్దిగ్రామే జటాం హిత్వా భ్రాతృభిః సహితోఽనఘః |
 రామః సీతామనుప్రాప్య రాజ్యం పునరవాప్తవాన్ ||89||
 ప్రహృష్టముదితో లోకస్తుప్తః పుష్టః సుధార్మికః |
 నిరామయో హ్యరోగశ్చ దుర్భిక్షభయవర్జితః ||90||
 న పుత్రమరణం కేచిద్ ద్రక్ష్యన్తి పురుషాః క్వచిత్ |
 నార్యశ్చావిధవా నిత్యం భవిష్యన్తి పతివ్రతాః ||91||
 న చాగ్నిజం భయం కిఞ్చన్ నాప్సు మజ్జన్తి జన్తవః |
 న వాతజం భయం కిఞ్చన్ నాపి జ్వరకృతం తథా ||92||
 న చాపి క్షుద్భయం తత్ర న తస్కరభయం తథా |
 నగరాణి చ రాష్ట్రాణి ధనధాన్యయుతాని చ ||93||
 నిత్యం ప్రముదితాః సర్వే యథా కృతయుగే తథా |

అశ్వమేధశతైర్హిష్టవా తథా బహుసువర్ణకైః ||94||

గవాం కోట్యయుతం దత్త్వా విద్యదోభ్యో విధిపూర్వకమ్ |

అసంఖ్యేయం ధనం దత్త్వా బ్రాహ్మణేభ్యో మహాయశాః ||95||

రాజవంశాఞ్చతగుణాన్ స్థాపయిష్యతి రాఘవః |

చాతుర్వర్ణ్యం చ లోకేఽస్మిన్ నేవ-నేవ ధర్మే నియోక్ష్యతి ||96||

దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ |

రామో రాజ్యముపాసిత్యా బ్రహ్మలోకం ప్రయాస్యతి ||97||

ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం పుణ్యం వేదేశ్చ సమ్మితమ్ |

యః పఠేద్ రామచరితం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ||98||

ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్ రామాయణం నరః |

సపుత్రపౌత్రః సగణః ప్రేత్య స్వర్గే మహీయతే ||99||

పఠన్ ద్విజో వాగ్మషభత్వమీయాత్ స్యాత్ క్షత్రియో భూమిపతిత్వమీయాత్ |

వణిగ్జనః పుణ్యఫలత్వమీయాజ్జనశ్చ శూద్రోఽపి మహత్త్వమీయాత్ ||100||